

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

SPRENDIMAS

DĖL R. S. IR AB „SEB GYVYBĖS DRAUDIMAS“ GINČO NAGRINĖJIMO

2019 m. spalio 30 d. Nr. 242-440

Vilnius

Lietuvos bankas gavo pareiškėjo R.S. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir AB „SEB gyvybės draudimas“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą dėl investicinio gyvybės draudimo sutarties pakeitimo.

Nustatyta:

2015 m. liepos 4 d. draudikas ir R. S. sudarė investicinio gyvybės draudimo sutartį Nr. *duomenys neskelbiami* (toliau – Sutartis), kuria apdraudė turtinį interesą, susijusį su draudžiamąjo gyvenimo trukme ir kapitalo kaupimu. Sutartyje nustatytas draudimo laikotarpis – 18 metų (nuo 2015 m. liepos 4 d. iki 2033 m. liepos 3 d.), apdraustasis – J. S. (pareiškėjo sūnus), 100 proc. naudos gavėjas – D. S. (apdraustąjo mama). Sutarčiai taikomos Investicinio gyvybės draudimo taisyklės Nr. 012 (toliau – Taisyklės).

2019 m. liepos 23 d. pareiškėjas interneto banko žinute kreipėsi į draudiką ir teigė pastebėjęs, kad Sutartyje naudos gavėju draudimo laikotarpio pabaigoje nurodytas ne jo sūnus R. S., o vaiko mama – D. S. Pareiškėjas prašė banko paaiškinti, kodėl sudarant Sutartį jam buvo patarta, kad naudos gavėja būtų jo sūnaus mama, o ne pats apdraustasis – jo sūnus. Pareiškėjas pasiteiravo banko, ar draudimo laikotarpio pabaigoje reikės grąžinti visą susigrąžintą gyventojų pajamų mokestį (toliau – GPM).

2019 m. liepos 25 d. pareiškėjas interneto banko žinute papildė savo ankstesnę 2019 m. liepos 23 d. žinutę bankui: tai, kad naudos gavėju yra nurodytas ne jo sūnus, o sūnaus mama, reiškia, kad, pasibaigus draudimo sutarties galiojimui, atsiimdamas draudimo išmoką pareiškėjas turės grąžinti visą GPM. Pareiškėjas teigia, kad tokia klaida įvyko dėl to, kad prieš sudarant Sutartį buvo pateikta ne visa informacija apie taikomą GPM mokestį. Pareiškėjas draudiko prašė visą sukauptą sumą pagal Sutartį perkelti į naują sutartį tomis pačiomis sąlygomis, tačiau pakeisti naudos gavėją – naudos gavėju nurodyti jo sūną.

Draudikui atsisakius tenkinti pareiškėjo reikalavimą, pareiškėjas kreipėsi į Lietuvos banką dėl vartojimo ginčo nagrinėjimo. Kreipimesi pareiškėjas paaiškino pastebėjęs, kad Sutartyje nustatytas naudos gavėjas laikotarpio pabaigoje yra ne jo sūnus, o sūnaus mama, tai „reiškia, kad pasibaigus draudimo sutarties galiojimui, atsiimant išmokas, turėsime grąžinti visą susigrąžintą GPM.“ Pareiškėjas teigia, kad klaida įvyko „dėl blogo ir nepakankamo informacijos pateikimo apie GPM lengvatų taikymą“. Pareiškėjas prašė rekomenduoti draudikui prisiimti atsakomybę už netinkamai suteiktas paslaugas ir visą sukauptą sumą (2019 m. liepos 25 d. duomenimis, 2 734,51 Eur) perkelti į naują, tokiomis pačiomis sąlygomis ir pagal tuos pačius įkainius sudarytą sutartį, kurioje jo sūnus būtų nurodytas kaip naudos gavėjas draudimo laikotarpio pabaigoje.

Draudikas Lietuvos bankui pateiktame atsiliepime paaiškino, kad „Sutarties sudarymo metu galiojęs Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymas (toliau – GPMĮ) nustatė, kad neapmokestinamomis pajamomis yra laikoma pasibaigus draudimo sutarties galiojimo terminui gauta gyvybės draudimo išmoka pagal gyvybės draudimo sutartį, esant tokioms sąlygoms: 1) sutartyje numatyta, kad draudimo išmoka išmokama ne tik įvykus draudžiamajam įvykiui, bet ir pasibaigus draudimo sutarties galiojimo terminui; 2) jeigu gyvybės draudimo sutarties terminas yra ne trumpesnis kaip 5 metai ir 3) išmokos gavimo momentu išmokos gavėjui iki senatvės pensijos amžiaus, nustatyto gyvybės draudimo sutarties sudarymo metu galiojusiam Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo

pensijų įstatyme, yra likę ne daugiau kaip 5 metai. Neapmokestinamomis pajamomis taip pat laikoma pasibaigus gyvybės draudimo sutarties galiojimo terminui gautos gyvybės draudimo išmokos dalis, lygi pagal šią sutartį sumokėtoms įmokoms, kurias mokėjo gyventojai ir kurios nebuvo atimamos iš pajamų GPMĮ nustatyta tvarka, taip pat nutraukus gyvybės draudimo sutartį, gražinamos įmokos, kurias mokėjo gyventojai ir kurios nebuvo atimamos iš pajamų GPMĮ nustatyta tvarka." Draudikas paaiškino, kad prašyme sudaryti Sutartį pareiškėjas kaip naudos gavėją Sutarties laikotarpio pabaigoje nurodė sūnaus mamą. Pagal Sutarties sąlygas draudimo išmoka pasibaigus Sutarčiai būtų mokama naudos gavėjai – sūnaus mamai. Taip pat draudikas paaiškino, kad apdraustojų mama yra ne tik paskirta naudos gavėja laikotarpio pabaigoje, bet ir nuo Sutarties sudarymo pradžios ji yra įmokų pagal Sutartį mokėtoja, todėl, būdama įmokų mokėtoja ir mokėdama įmokas savo, kaip naudos gavėjos, naudai, ji gali naudotis GPM lengvata.

Draudikas taip pat pažymėjo, kad sudarant Sutartį nebuvo žinoma, kad nuo 2017 m. pasikeis GPMĮ nuostatos ir naudos gavėjo keitimas lems apmokestinimą. „Nuo 2017 m. GPM lengvata priklauso nuo to, kokia mokama išmoka pagal draudimo sutartį ir kas buvo paskirtas naudos gavėju. Taip pat nėra žinoma kokios bus GPM nuostatos Sutarčiai pasibaigus (t. y. 2033-07-03).“ Draudikas patvirtino, kad pareiškėjas gali keisti naudos gavėją Sutarties laikotarpio pabaigoje, tačiau, pagal šiuo metu galiojantį GPM įstatymą, jei Sutartis nebus nutraukta ir išlaikyta iki termino pabaigos, jei įmokų mokėtojas naudojosi GPM lengvata, tai naudos gavėjo keitimas po 2016 m. gruodžio 31 d., jei tai nėra GPM įstatyme numatyta išimtis, draudimo išmoka bus apmokestinama GPMĮ nustatyta tvarka.

Atsižvelgdamas į pirmiau minėtą informaciją, draudikas teigia negalintis tenkinti pareiškėjo prašymo perkelti sukauptas lėšas į naują, tokiomis pačiomis sąlygomis ir pagal tuos pačius įkainius sudarytą sutartį, kurioje J. S. būtų nurodytas kaip naudos gavėjas laikotarpio pabaigoje.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priimamas sprendimas.

Pareiškėjo ir draudiko ginčas kilo dėl to, ar pagrįstai draudikas atsisako sudaryti naują draudimo sutartį perkeliant sumokėtas draudimo įmokas iš senos Sutarties į naują ir pakeičiant naudos gavėją. Pareiškėjas teigia, kad Sutartyje naudos gavėju turi būti nurodytas jo sūnus, apdraustasis, o ne sūnaus mama. Tokį prašymą pareiškėjas motyvuoja tuo, kad, pakeitus naudos gavėją, būtų išvengta susigrąžinto GPM gražinimo gavus draudimo išmoką. Draudikas teigia, kad pareiškėjas turi teisę pakeisti naudos gavėją, tačiau pagal šiuo metu galiojančių teisės aktų nuostatas draudimo išmoka būtų apmokestinama GPM tarifu.

Įvertinus pareiškėjo pateiktą reikalavimą, galima teigti, kad iš esmės pareiškėjas siekia pakeisti Sutartyje nustatytą naudos gavėją.

Prašyme nagrinėti vartojimo ginčą pareiškėjas teigia, kad tai, kad Sutartyje nurodytas naudos gavėjas yra ne jo sūnus, o sūnaus mama, jis pamatė tik 2019 m. liepos 23 d., t. y. sudarant Sutartį šis faktas jam nebuvo žinomas. Lietuvos bankui pateikta prašymo sudaryti gyvybės draudimo sutartį kopija ir draudimo liudijimo kopija, šiuose dokumentuose yra nurodytas naudos gavėjas, tačiau pareiškėjas jų nėra pasirašęs. Lietuvos bankui taip pat nebuvo pateiktos jokios ikisutartinės informacijos, iš kurios būtų galima spręsti apie pareiškėjui prieš Sutarties sudarymą suteiktą informaciją apie GPMĮ taikymo nuostatas.

Tačiau pareiškėjas savo 2019 m. rugpjūčio 21 d. elektroninėje žinutėje bankui teigia, kad Sutartis buvo sudaryta „mano sūnui, kurios tikslas sukaupti santaupas aukštajam mokslui. Šis faktas buvo žinomas SEB vadybininkei, kuri rekomendavo naudos gavėją nurodyti D. S., kad pasibaigus investicinio gyvybės draudimo sutarties galiojimo terminui vaikas negalėtų savavališkai atsiimti išmoką. Tokiu būdu buvome suklaidinti.“ Taigi, ši žinutė paneigia pareiškėjo teiginį, kad prieš sudarant Sutartį jam nebuvo žinoma, kad naudos gavėja yra jo sūnaus mama, o ne pats sūnus. Be to, iš draudiko pateiktų paaiškinimų matyti, kad draudimo įmokas pagal Sutartį visada mokėjo būtent naudos gavėja – sūnaus mama.

Įvertinus pirmiau minėtą informaciją, nėra pagrindo sutikti su pareiškėjo teiginiu, kad prieš sudarant Sutartį jam nebuvo žinoma, kad naudos gavėja pagal Sutartį yra jo sūnaus mama.

Vertinant pareiškėjo pateiktą reikalavimą draudikui pakeisti naudos gavėją, pažymėtina, kad teisė keisti naudos gavėją gyvybės draudimo sutarčių atvejais numatyta Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 119 straipsnio 4 dalyje: „Draudėjas turi teisę pakeisti ar atšaukti naudos gavėją, raštu apie tai pranešęs draudikui.“ Taigi, pareiškėjas, būdamas draudėjas pagal Sutartį, turi teisę pateikti prašymą draudikui pakeisti naudos gavėją, o draudikas, gavęs tokį draudėjo prašymą, neturi teisės atsisakyti pakeisti naudos gavėją. Pabrėžtina tai, kad draudikas sutinka su pareiškėjo teise keisti Sutartyje nustatytą naudos gavėją, tačiau atkreipia dėmesį, kad pagal šiuo metu galiojantį GPMĮ draudimo išmoka bus apmokestinama GPM tarifu. Pažymėtina, kad gyvybės draudimo išmokų apmokestinimą reglamentuojančio GPMĮ aiškinimas ir taikymas nėra priskirtas Lietuvos banko kompetencijai.

GPMĮ 17 straipsnis reglamentuoja neapmokestinamąsias pajamas. GPMĮ 17 straipsnio 1 dalies 9¹ straipsnis nustato, kad neapmokestinamosios pajamos yra „pasibaigus draudimo sutarties galiojimo terminui gauta gyvybės draudimo išmoka pagal gyvybės draudimo sutartį, kuri sudaryta nuo 2013 m. sausio 1 d. ir kurioje numatyta, kad draudimo išmoka išmokama ne tik įvykus draudžiamajam įvykiui, bet ir pasibaigus draudimo sutarties galiojimo terminui, jeigu gyvybės draudimo sutarties terminas yra ne trumpesnis kaip 5 metai ir išmokos gavimo momentu išmokos gavėjui iki senatvės pensijos amžiaus, nustatyto gyvybės draudimo sutarties sudarymo metu galiojusiame Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme (toliau – Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymas), yra likę ne daugiau kaip 5 metai arba išmokos gavimo momentu išmokos gavėjui yra nustatytas 0–25 procentų ar 30–40 procentų darbingumo lygis, arba išmokos gavėjas yra neįgalus vaikas, kuriam nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis, taip pat nutraukus gyvybės draudimo sutartį gyventojui mokamos sumos, jeigu sutartis nutraukta ne anksčiau kaip praėjus 5 metams nuo jos sudarymo dienos ir gyventojui iki senatvės pensijos amžiaus, nustatyto gyvybės draudimo sutarties sudarymo metu galiojusiame Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme, yra likę ne daugiau kaip 5 metai arba išmokos gavimo momentu išmokos gavėjui yra nustatytas 0–25 procentų ar 30–40 procentų darbingumo lygis, arba išmokos gavėjas yra neįgalus vaikas, kuriam nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis.“ GPMĮ 17 straipsnio 1 dalies 10 straipsnis nustato, kad neapmokestinamosios pajamos yra: „pasibaigus draudimo sutarties galiojimo terminui gauta gyvybės draudimo išmoka pagal gyvybės draudimo sutartį, sudarytą nuo 2003 m. sausio 1 d., kurioje numatyta, kad draudimo išmoka išmokama ne tik įvykus draudžiamajam įvykiui, bet ir pasibaigus draudimo sutarties galiojimo terminui, jeigu gyvybės draudimo sutarties terminas yra ne trumpesnis kaip 10 metų ir išmokos gavimo momentu išmokos gavėjas yra jaunesnis negu 26 metų, taip pat nutraukus tokią sutartį mokamos sumos, jeigu sutartis nutraukta ne anksčiau kaip praėjus 10 metų nuo jos sudarymo dienos ir išmokos gavėjas yra jaunesnis negu 26 metų.“ Valstybinės mokesčių inspekcijos elektroniniame tinklalapyje (www.vmi.lt) pateikiamas minėtų GPMĮ nuostatų aiškinimas „nuo 2017 metų GPMĮ 17 str. 1 dalies 9, 9¹ ir 10 punktuose nustatytos lengvatos taikomos (t. y. draudimo išmokos neapmokestinamos GPM), jeigu draudimo sutartyje numatytas naudos gavėjas nesikeitė nuo draudimo sutarties sudarymo datos, išskyrus atvejus, kai naudos gavėjas buvo pakeistas dėl naudos gavėjo mirties ar dėl santuokos pabaigos (pradžios), arba jeigu naudos gavėjas – savo vaikas (įvaikis, globotinis) buvo pakeistas kitu savo vaiku (įvaikiu, globotiniu), taip pat jeigu naudos gavėjas keitėsi iki 2016 m. gruodžio 31 d.“

Pareiškėjas, siekdamas pakeisti naudos gavėją, kartu siekia išvengti prievolės gražinti pritaikytą GMP lengvatą (pareiškėjas nurodo, kad „naudos gavėjas laikotarpio pabaigoje yra nustatytas ne vaikas, o vaiko mama, reiškia, kad pasibaigus draudimo sutarties galiojimui, atsiimant išmokas, turėsime gražinti visą susigražintą GPM“). Pagal Valstybinės mokesčių inspekcijos 2013 m. spalio 2 d. pateiktą išaiškinimą „Dėl gyvybės draudimo (pensijų) išmokų apmokestinimo ir galimo piktnaudžiavimo“, tuo atveju, kai „teisės aktuose įtvirtintomis teisėmis keisti naudos gavėją naudojamosi, siekiant mokesstinės naudos, mokesčių administratoriaus kompetencijoje tokius atvejus kvalifikuoti kaip piktnaudžiavimą“. Taigi, naudos gavėjo keitimo teise negali būti piktnaudžiuojama, siekiant mokesstinės naudos.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo R. S. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Mindaugas Šalčius